

аналізу інформації про стан, структуру ринку праці; творчого застосування даних різних видів трудової діяльності на макро- та мікрорівнях розвитку економіки. На основі цих даних здійснюються узагальнення та висновки, прийняття управлінських рішень щодо стимулювання процесів зайнятості в країні.

Під час навчальної та виробничої практики, крім загального завдання, передбаченого програмою практики, студенти виконують науково-дослідну роботу згідно обраної теми. Результати науково-дослідної роботи відображаються у доповідях на науково-методичних семінарах, при написанні курсових та дипломних робіт, на студентських науково-практичних конференціях, конкурсах наукових студентських робіт. При завершенні навчального процесу студенти складають звіт про науково-дослідну роботу.

Треба відмітити, що написання дипломних (магістерських) робіт студентами з проблем зайнятості та безробіття населення багато в чому залежить від рівня виконання елементів дослідного пошуку, передбаченого всіма видами науково-дослідної роботи за весь період навчання. Тематика робіт має бути тісно пов'язана з тематикою науково-дослідної роботи кафедри та з інтересами підприємств, організацій, установ, на матеріалах яких студенти виконують роботу.

За сучасних умов без належної наукової-дослідної роботи студентів, аспірантів неможливий процес підготовки спеціалістів для галузей економіки та кадрів науки. Науково-дослідній роботі притаманне якісно нове, неповторне, оригінальне, що сприяє швидкому розвитку економіки. Її форми спрямовані на активізацію творчого мислення студентів, аспірантів, застосування наукових методів вирішення конкретних ситуацій на ринку праці України.

Л. П. Батенко, доц., канд. екон. наук,
Г. С. Скитьова, асистент
кафедри стратегії підприємств

ВИКОРИСТАННЯ ТРЕНІНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА МАГІСТЕРСЬКИХ ПРОГРАМАХ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Важливою формою організації навчального процесу в магістратурі, яка сприяє формуванню у студентів як знань, умінь і навичок у професійній сфері, так і розвитку навичок й умінь групової роботи, ведення дискусії, підготовки й проведення презентацій, є тренінги.

Існує багато підходів до проведення тренінгових занять та взагалі розуміння сутності тренінгу. Так, наприклад, під тренінгом розуміють як комплекс дій, спрямованих на формування та підвищення ділової компетенції фахівця, так і процес модифікації ставлення, знання чи поведінкових навичок учасника тренінгу через набуття досвіду для досягнення ефективного виконання, і навіть як комплекс імprovізацій, спрямованих на підвищення творчого потенціалу фахівця. На наш погляд, тренінг є:

(а) формою отримання знань, умінь та навичок з певної предметної області чи дисципліни;

(б) засобом отримання умінь та навичок групової взаємодії, ефективної бізнес-комунікації, результативної дискусії та публічної презентації;

(в) поштовхом для особистісного розвитку кожного з учасників тренінгу.

Останнім часом у практику вищої школи стали широко впроваджуватись тренінгові технології навчання, причому, як правило, їх пов'язують із необхідністю застосування комп'ютерної техніки та відповідного програмного забезпечення (наприклад, Зігам, Галактика, MS Project, Project Expert та ін.). Це, на наш погляд, звужує можливості та перспективи використання тренінгових технологій у навчальному процесі.

Тренінг з курсу «Управління спеціальними проектами» був введений в навчальний план на програмах «Менеджмент корпорацій», «Менеджмент малого бізнесу», «Виробничий менеджмент» та «Менеджмент проектів і консалтинг» у 2004/2005 навчальному році. Він полягає у розгляді кейсів в міні-командах, презентації групових рішень та дискусій, проведенні декількох ітерацій індивідуальних тестувань студентів. Крім того, передбачається виконання магістрантами індивідуальних завдань з тренінгової тематики. Оцінка цієї роботи входить до складу оцінки поточної успішності студента.

Тренінг складається з циклу занять, протягом яких розглядаються комплексні кейси з тем, які не увійшли до тем модульних контрольних робіт, і які є такими, що їх складно формалізувати. До початку тренінгу викладач формує в кожній академічній групі міні-команди з урахуванням побажань студентів та результатів тестування психологічної особливості групової взаємодії (за тестом Белбіна). Кожна міні-команда в межах встановленого часу готує свої відповіді — рішення піднятих у кейсах проблем з їх подальшою презентацією та загальною дискусією. Закінчується тренінгове заняття підведенням підсумків та дебрифінгом. При

оцінюванні участі студентів у тренінгу враховуються різні види робіт за такими критеріями:

(а) якість і обґрунтованість рішення міні-команди (конструктивність, інноваційність та оригінальність пропозицій, адекватне застосування теоретичних знань); якість презентації (чіткість, логічність та структурованість відстоювання власної позиції, конструктивність та обґрунтованість полеміки, наочність) — оцінюється командами;

(б) активність індивідуальної участі у вирішенні завдань — оцінюється учасниками в середині міні-команд;

(в) виконання письмових індивідуальних завдань — оцінюється викладачем.

Ми ідентифікували описаний тренінг як тренінг з прийняття рішень (у сфері проектного менеджменту) з елементами тренінгу проектування та тренінгу вирішення проблем. Запропонована форма проведення тренінгу дозволяє тренеру досягти наступних цілей:

1) *когнітивних* — зацікавити студентів у поглибленому вивченні даного предмету, викласти основні категорії та поняття з визначених тем дисципліни, показати їх взаємозв'язки та взаємозгодженості, навчити користуватись відповідним інструментарієм, аналізувати отримані дані та приймати ефективні рішення;

2) *афективних* — навчити цілеспрямовано реагувати на ситуацію невизначеності, працювати в команді, логічно та конструктивно дискутувати, контролювати емоції під час розв'язання конфліктів, діяти ефективно та відстоювати власну позицію, враховувати систему цінностей та здібності кожного члена команди для найбільш ефективної співпраці;

3) *психомоторних* — виконувати необхідні розрахунки, формувати стратегію командної роботи, вибудовувати власну лінію поведінки залежно від цілей команди та ситуації в аудиторії, складати звіти та готувати презентаційні матеріали.

Досвід проведення тренінгових занять для студентів денної форми навчання магістерського рівня висвітлив ряд «слабких» місць, а саме:

- у студентів не сформована потреба в активних методах роботи, а звідси, не сформована культура командної роботи та колективного прийняття рішень;

- поставлені вимоги до студентів та їх здатність якісно і на високому рівні підготувати презентаційні матеріали не завжди підкріплюються відповідною матеріально-технічною базою університету;

■ групова командна робота передбачає наявність аудиторій з відповідними вимогами щодо простору й технічного устаткування, рівень забезпеченості якими в нашому університеті також недостатній;

■ сучасний викладач-тренер має володіти необхідною професійною, методичною, соціальною та особистісною компетенцією для проведення тренінгових занять.

Західний досвід показує, що застосування тренінгових технологій навчання є невід'ємною складовою як професійної бізнес-освіти, так і академічної освіти. Розробка групових робіт, опрацювання кейсів та виконання на їх основі індивідуальних завдань є звичайною практикою навчання студентів, починаючи з першого курсу. На магістерському рівні навчальною програмою з будь-якого предмету передбачено розгляд декількох кейсів, які дозволяють розкрити ключові теми та концепції курсу. Причому часто екзаменаційні завдання включають запитання, які апелюють до кейсів, що розглядалися протягом семестру.

Ми переконані у необхідності більш широкого застосування тренінгових технологій, в тому числі на рівні магістратури, коли студенти набувають досвід практичної професійної діяльності, мають потребу в розвитку навичок бізнес-комунікацій, ефективних дискусій та презентацій. Вважаємо за доцільне впроваджувати тренінгові методи навчання при вивченні усіх фахових дисциплін, що потребує певних зусиль для їх для відповідного методичного, організаційного та матеріально-технічного забезпечення.

А. Ф. Баторшина, асистент
кафедри міжнародних фінансів

МЕТОДИ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ НА ПРАКТИЧНО-СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТТЯХ

Сучасні економічні перетворення в Україні потребують суттєвих змін у системі підготовки кадрів. На сьогодні ринок праці вимагає від спеціалістів уміння працювати активно й професійно, поєднувати набуті знання з власними творчими здібностями, уміння використовувати новаторський підхід у вирішенні практичних завдань.

При підготовці фахівців з економіки вкрай важливим залишається застосування в процесі навчання методик активної групової роботи, що сприяють всебічному гармонійному розвитку умінь, навичок і особистісних якостей студентів, створенню сприятли-